

7/9

Sverige och Ryssland genom tiderna.

TURE NERMAN:

Svensk och ryss.

En omgång i krig och handel.

Saxon och Lindström. Pris 12 kr.

TURE NERMANS skildring av de svensk-ryska förbindelserna från äldsta tid till våra dagar är, såsom författaren med känd anspråkslöshet framhåller, ett första försök, "en grovt journalistisk skissering" utan vetenskapliga anspråk. Den innehåller åtskilligt av intresse och värde. Särskilt när det gäller handelsutvecklingen och de båda folkens föreställningar om varandra drar Nerman fram en mängd uppgifter som icke förut samlats i en volym och av vilka många är överraskande och belysande. Framställningen är såtillvida objektiv som redogörelsen för bestämda händelser och relationer icke avsevärt färgas av den öppet proklamerade tendensen att verka för ett gott förhållande mellan de bägge länderna. Men likväl är boken alltför illa komponerad och utformad, alltför slarvig i perspektiv och detaljer för att man skulle kunna rekommendera den.

Mest stötande är kanske att författaren icke skiljer på huvudsak och bisak. Snarast framhäver han betydelselösa detaljer och förbigår de stora och avgörande händelserna, möjligen på grund av att dessa anses vara tillräckligt bekanta. Erik XIV:s tvister med tsar Ivan IV rörande Katarina Jagellonica beskrivs på sex sidor, bankiren Aschbergs mellanhavande med Ryssland får två sidor; man jämföre härmed att fem sidor anslås åt det stora nordiska kriget och att Rysslands erövring av Finland 1809 omnämnes på några rader. Lika egendomliga är proportionerna nästan alltigenom. När författaren i någon skrift kommit på en notis som han finner lustig eller egendomlig tycks han i många fall kritiklöst ha stoppat in den i boken.

Sådant kan inte försvaras med att blott "en grovt journalistisk skissering" åsyftas; detta är inte journalism, utan hafsighet eller bristande omdöme. Kompositionen saknar likaledes reda; huller om buller kommer uppgifter om handeln, stycken ur diskussionsinlägg kring det ryska problemet och knappa meddelanden om de behandlade ländernas in- och utrikespolitik.

De lätt fastställbara oriktigheterna i detaljer är så många att de ger läsaren en känsla av otrygghet. Sid. 260 sägs att Alandsfrågan avgjordes 1920, sid. 261 att det skedde 1924; det riktiga året är 1921. Man bibringas intrycket att Sovjet var motståndare till folkförbundets beslut om Alands kvarstannande hos Finland, ehuru det i praktiken stod utanför hela diskussionen. Sid. 246 sägs att Ryssland med sig införlivat de baltiska staterna före inryckningen i Polen 1939; sid. 282 kommer den riktiga versionen av dessa händelser. Ojämförligt viktigare än sådana småsaker är att för den svenska opinionens ställning avgörande företeelser, t. ex. förryckningspolitiken i Finland omkring sekelskiftet, knappast omnämnes. Viktiga rön under senare tid, som skulle ha passat utmärkt för författaren i hans strävan att motverka rysskräcken, är helt förbigångna — så t. ex. S. Erikssons undersökningar rörande den svenska propagandan i avhandlingen "Svensk diplomati och tidsningspress under Krimkriget".

Nerman säger sig i förordet stå "lidelsefri och illusionslös". En såmre självkaraktäristik är det svårt att ge. Nerman har vunnit beundran och tillgivenhet för sin lidelse, i någon mån också på grund av sina älskvärda, ehuru inte alltid ofrliga illusioner. I hans önskan om gott förhållande mellan Sverige och Ryssland, ja, mellan Sverige och alla andra länder, instämmer vi naturligtvis alla. Men de naiva föreställningar som brukar förknippas med denna enkla tes är vi inte beredda att svälja. Ryssarna är ett rikt begåvat folk, skriver Nerman. Det är ett talesätt av samma art som stadsbor begagnar när de kommer till landet; överallt sägs det vara ovanligt vackert. Ryssarna är varken mer eller mindre begåvade än låt oss säga svenskar, tyskar, engelsmän och fransmän; tron på av naturen bättre och sämre folk bör reserveras för nationalisterna och nazisterna. Nerman skriver att folken blir goda vänner då de uppnår ett intimt ekonomiskt och kulturellt umgänge. Det är en gammal väcker och orimlig tanke. De folk som slagits mest har ofta haft det intimaste umgänget med varandra, helt enkelt därför att de varit grannar. Tyvärr är det inte säkert att vare sig folk eller individer grips av ömsesidig tillgivenhet vid närmare bekantskap. Med denna allmänna reflexion avses — vilket i dessa dagar är bäst att tillägga — inte någon rysshets.

Herbert Tingsten

D. N.

8/9 1946

Landsfarlig politik

I sin kritik av förslaget till handelsavtal med Ryssland har Dagens Nyheter bestämt av och givit uttryck åt rent ekonomiska synpunkter. Det har betonats att ökad handel med Ryssland är önskvärd och att ett handelsavtal med hänsyn härtill i princip är tillrädligt; samtidigt har visats att det avtal som för tre månader sedan sades stå nära avslutandet måste innebära betydande risker för den svenska industrin och den svenska folkhushållningen. Regeringen och regeringspressen har vägrat att ingå på den sakliga debattens linje. Först sökte man mörklägga hela frågan och i skydd av mörkret ställa den svenska opinionen inför ett i realiteten fullbordat faktum. Detta lyckades inte. Då övergick man till en politiserad propaganda. Dels beskyldes alla kritiker för rysskräck och rysshets; sakargument besvarades med förolämpningar och karikatyrer. Detta skedde trots att man just därigenom måste stegra den ryska miss-tänksamheten mot Sverige. Dels förklarades, på samma gång som motståndarna anklagades för politiska finter, att Rysslandsavtalet var nödvändigt av politiska hänsyn. Det vore en fara att ha ensidiga handelsförbindelser, balans borde uppnås mellan väster och öster. Vi skulle alltså, oberoende av våra